

Anekdootteja aatelin historiasta

Bo Eriksson: Svenska adelns historia. Norstedts 2011. 450 s.

Tartuin Bo Erikssonin teokseen kiinnostuneena, sillä Ruotsin aatelin historiasta ei ole olemassa ajantasaista kattavaa yleisesitystä. Tuorein vastaava teos, Jan von Konowin *Sveriges adels historia* (2005), on varsin populaari ja häviää täsmällisyydessä 1900-luvun alussa julkaistulle aatelistutkimukselle. Tukholman yliopistossa vaikuttava Bo Eriksson väitteli 2008 tutkimuksella aatelasideologiasta Per Brahe vanhemman teoksessa *Oeconomia* ja on julkaissut useita teoksia keskiajan ja uuden ajan alun Ruotsista. Ammattihistorioitsijalta on lupa odottaa paljon, varsinkin kun hän on tarttunut laajaan aiheeseen, jonka voi odottaa kiinnostavan niin akateemisissa piireissä kuin niiden ulkopuolella.

”Det vilar ett lockande skimmer över adeln”, aloittaa Eriksson kirjansa johdannon ja jatkaa hieman myöhemmin, ”det är lätt att bli förälskad i adeln”. Näin tosiaan on, mistä on todisteena hyllymetreittäin niin kaunokirjallisuutta kuin tietoteoksia. Näissä lainauksissa kiteytyy Erikssonin teoksen

herättämät kysymykset, joihin turhaan etsin vastausta. Kenelle ja miksi Eriksson on kirjoittanut kirjan ja mitä hän haluaa sanoa teoksellaan, jää epäselväksi. Eriksson ei määrittele sen enempää kirjansa yleisöä kuin tehtävääkään. Lukijalle käy kuitenkin selväksi, että Eriksson ei itse ole aatelinen (niin kuin hänen nimestään voimme päätellä) ja että aateli kiehtoo häntä. Pyrkimys selkeämpään kysymyksenasetteluun olisi jämäköittänyt teosta, vaikka historia onkin siitä kiitollinen tieteenala, että yhtä aikaa on mahdollista kirjoittaa yleis-tajuisesti ja tieteellisesti.

Eriksson tarjoaa lukijalleen tarinoita ja anekdootteja aatelin historian alkuhämäristä 400-luvulta vuoteen 1866, jolloin säätyvaltiopäivät lakkautettiin Ruotsissa. Ansiookkaasti hän pyrkii tarkastelemaan aateliala koko Ruotsin valtakunnassa. Kirjoittajan pyrkimys lienee ollut kirjoittaa suuri kertomus aatelin elämästä. Kokonaisuus kuitenkin katoaa yksityiskohtien runsauteen, yhden tekeviin anekdootteihin ja näennäisen näppärästi rakennettuihin lauseisiin sekä hajanaiseen rakenteeseen. Lukijalle ei tarjota mahdollisuutta ymmärtää aateliala, sen yhteiskunnallista asemaa ja toimintaa aatelin omista lähtökohdista, vaikka Eriksson on ansiookkaasti rikkonut perinteistä poliittisen historian periodisointia ja jakanut kirjan lukuihin aatelin historian kannalta merkittävinä aikakausina. Olisin silti mielelläni lukenut enemmän selviä faktoja aatelistista kuin journalistista tarinointia yksittäisistä tapahtumista, henkilöistä tai suvuista. Kirjasta on vaikea löytää täsmällisiä tietoja vaikkapa aatelisten lukumäärästä, demografiasta, virkakenteesta tai lainsäädännöllisestä ja oikeudellisesta asemasta. Tästä kaikesta tarvittaisiin kattava, kriittinen ja ajantasainen yleisesitys, jossa Ruotsin valtakuntaa käsiteltäisiin kokonaisuutena. Erikssonin teoksen jälkeenkin aatelin histo-

rian tutkijan on etsittävä tiedot useista lähteistä.

Bo Eriksson on tehnyt ilmeisen tietoisien valinnan olla nootittamatta teostaan tai kokoamatta kattavaa bibliografiaa. Viitteiden pois jättämisen ymmärtää, mutta vaikeampi on käsittää, kenelle Eriksson on kirjoittanut laajahkon kommentoidun bibliografian. Varsin yleiseen tapaan edustaa tässäkin kansainvälisyyttä lähinnä angloamerikkalainen tutkimus, vaikka mukana on pohjoismaisten kielten ja englannin lisäksi myös joitakin saksan- ja ranskankielisiä teoksia. Kirjoittajan perehtyneisyys 1500–1600-lukuun näkyy sekä bibliografiassa että leipätekstissä. Sen sijaan 1700–1800-luvun osalta kirjallisuutta on huomattavan vähän, se on osin vanhentunutta ja vähemmän akateemista. Suomalaisen tutkijoiden ruotsiksi julkaistavat teokset 1700–1800-luvun aatelistista näyttävät olevan kirjoittajalle tuntemattomia. Moni merkittävä ruotsalainen tutkimus on niin ikään sivuutettu.

Svenska adelns historia ei onnistu sen enempää olemaan synteesi aatelin historiasta Ruotsin valtakunnassa kuin hakuteos aiheesta. Se latistuu hajanaiseksi kokoelmaksi anekdootteja, jotka eivät nouse analyysiksi yhden säädyn historiasta, sen kulttuurisesta koodistosta, toimintaedellytyksistä, mahdollisuuksista ja uhkista.

– JOHANNA ILMAKUNNAS